

# تفکر و اندیشه

بخش اول

فیلم ۱

آب، نعمت بی نظیر خداوند، جلوه زیبایی و طراوت، مظهر پاکی و زلالی و عامل ادامه حیات است. در نبود آب، از آواز دلنشین پرندگان، طراوت و سرسبزی درختان و تبسم گل‌های زیبا و رنگارنگ طبیعت اثری نخواهد بود.



اشاره به آب از نیازهای غریزی و طبیعی انسان

آری، آب مایه حیات و اساس زندگی در جهان است.

ترجمه: و هر چیز زنده‌ای را از آب قرار دادیم **وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ**<sup>۲</sup>

انسان با آب نیازهای طبیعی و جسمی‌اش را برطرف می‌سازد و به‌طور کلی آب، حیات‌بخش جهان مادی و از جمله ما انسان‌هاست.

رفع نیاز آب در طبیعت (باران)

ترجمه: تا بوسیله آن، سرزمین مرده‌ای را زنده کنیم **لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا**<sup>۱</sup>

اما راستی حیات «روح» بشر وابسته به چیست؟ چه چیزی به روح و درون انسان شادابی و طراوت می‌بخشد؟ چگونه می‌توان به این **اکسیر حیات** دست یافت؟ **دعوت خدا و پیامبر ﷺ (دین) اکسیر حیات، مایه ی شادابی و طراوت روح و درون انسان**

**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ**<sup>۴</sup>

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آنگاه که شما را به چیزی فرامی‌خواند که زندگی حقیقی می‌بخشد.

۱- دیران و دانش‌آموزان می‌توانند فیلم‌های کوتاهی که متناسب با موضوع درس است را در سایت گروه قرآن و معارف، به آدرس <http://quran-dept.talif.sch.ir> در بخش «فیلم کوتاه» مشاهده کنند.

۵۸- عامل تداوم زندگی انسان چیست و کدام آیه شریفه به آن اشاره دارد؟ **کنکور ریاضی ۹۹**

(۱) آب - ﴿لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا﴾ (۲) دین - ﴿لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا﴾

(۳) آب - ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ﴾ (۴) دین - ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ﴾

۵۳- کدام آیه ی شریفه، دست یافتن به اکسیر حیات روح بشر را تبیین می‌کند؟ **کنکور خارج کشور عمومی ۹۹**

(۱) ﴿لَلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ...﴾ (۲) ﴿وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً...﴾

(۳) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ...﴾ (۴) ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا...﴾

يُقَوْم لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ  
يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا  
مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢١﴾ وَقَالَ الَّذِي  
ءَامَنَ يُقَوْم إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ﴿٢٢﴾  
مِثْلَ دَابِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا  
اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٢٣﴾ وَيَقَوْم إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ  
التَّنَادِ ﴿٢٤﴾ يَوْمَ تُؤَلُّونَ مُدْبِرِينَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ  
وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ  
مِنْ قَبْلِ الْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ حَتَّىٰ  
إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ  
يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ﴿٢٦﴾ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي  
ءَايَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَنِ أَتَاهُمْ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ  
ءَامَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٢٧﴾  
وَقَالَ فِرْعَوْنُ يُهَامُنُ ابْنُ لِي صِرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ ﴿٢٨﴾

۱. ما انسان‌ها خوشبختی، سعادت و رضایت از زندگی خویش را در چه چیزی می‌دانیم؟

پاسخ: در تأمین نیازهای کوچک و بزرگ

۲. چه چیزی باعث شده مکاتب مختلف بشری برنامه‌های متفاوت و گاه متضادی را برای سعادت بشر ارائه کنند؟

## هدایت الهی

## درس اول



همه ما، نیازهای کوچک و بزرگی داریم و خوشبختی و سعادت خویش را در برآورده شدن آنها جست‌وجو می‌کنیم، رضایت از زندگی را وابسته به میزان تأمین این نیازها می‌دانیم و همواره به دنبال برنامه‌ای هستیم که بتواند ما را به بهترین شکل، در برآورده ساختن این نیازها یاری کند.

۲) (احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که

پاسخگوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند) سبب شده است که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم. این مکاتب با ادعای رساندن بشر به سعادت، برنامه‌های گوناگونی را ارائه داده‌اند؛ اما ...

آیا انسان می‌تواند تنها با تکیه بر عقل، برنامه کاملی برای سعادت خود ارائه دهد؟

یک برنامه مناسب برای سعادت انسان باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟

آیا برنامه‌ای که فقط سعادت دنیای انسان را در بر بگیرد، کامل است؟

آیا می‌توان به مکاتب مختلف اعتماد کرد و زندگی را براساس برنامه‌های آنان بنا نهاد؟

۳. نیازهای انسان به چند دسته تقسیم می شود؟ پاسخ: ۱. نیازهای طبیعی و غریزی ۲. نیازهای برتر و متعالی

۴. نیازهای طبیعی و غریزی انسان ها کدامند؟ چند نمونه را نام ببرید؟

۵. خداوند پاسخ نیازهای طبیعی و غریزی را در کجا قرار داده است؟ مثال بزنید؟

## نیازهای برتر

۴ (انسان همچون سایر موجودات زنده، یک دسته نیازهای طبیعی و غریزی دارد؛ مانند نیاز به آب، هوا، غذا و مسکن) خداوند پاسخ به این نیازها را در عالم طبیعت آماده کرده و قدرت آگاه شدن از آنها را نیز به انسان داده است؛ برای مثال، در وقت نیاز به آب و غذا احساس تشنگی و گرسنگی می کند و سراغ آب و غذا می رود. هنگام سرما و گرما، از مصالح موجود در طبیعت بهره می برد و برای خود پوشاک و مسکن تهیه می کند) ۵ نکته: نیازهای اساسی و مهم تر همان نیازهای برتر و متعالی است.

اما نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی او نمی شود؛ زمانی که انسان، از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم تری نیز روبه رو می بیند؛ نیازهایی که برآمده از سرمایه های ویژه ای است که خداوند به او عطا کرده است. ۱ پاسخ صحیح به این نیازهای اساسی است که سعادت انسان را تضمین می کند) ۷

نیازهای اساسی به تدریج به بدل مشغولی، دغدغه و بالاخره به سؤال هایی تبدیل می شوند که انسان تا پاسخ آنها را نیابد، آرام نمی گیرد. برخی از این نیازها عبارت اند از:

۸ (۱- شناخت هدف زندگی: انسان می خواهد بداند «برای چه زندگی می کند؟» و کدام هدف است که می تواند با اطمینان خاطر زندگی اش را صرف آن نماید؟ او می داند که اگر هدف حقیقی خود را نشناسد، یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است و چنین کسی در حقیقت، «سرمایه وجودی خود» را از بین برده است) قرآن کریم می فرماید:

إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ ۚ  
اشاره به شناخت هدف زندگی

در حقیقت، زیانکاران کسانی اند که خودشان را دچار زیان کرده اند.

به همین خاطر، امام سجاد علیه السلام پیوسته این دعا را می خواند که:

«خدا یا، ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده ای» ۲

۸ (۲- درک آینده خویش: انسان با این سؤال مهم و اساسی نیز روبه روست که:

«آینده او چگونه است؟»؛ «آیا زندگی او با مرگ تمام می شود، یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می گردد؟»؛ «اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟»

«زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟»

۱- با این سرمایه ها در درس دوم کتاب دین و زندگی پایه دهم با عنوان «پرواز» آشنا شده اید.

۲- سوره شوری، آیه ۴۵.

۳- وَ اسْتَغْرَحِ آبًا مِمَّا فِی مَا خَلَقْتَنِي لَهُ. دعای مکارم الاخلاق.

۶. انسان چه زمانی با نیازهای برتر مواجه می شود؟

۷. نیازهای برتر برآمده از (معلول) چه چیزی هستند؟ پاسخ صحیح به این نیازها چه نتیجه ای در پی دارد؟

۸. سه مورد از نیازهای برتر را نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟

۹. نیازهای اساسی و برتر انسان، منجر به (علت) شکل گیری کدام قبیل سوال ها می شود؟

۱۰. سوال های از قبیل چيستی «هدف انسان»، «آینده ی او» و «راه درست زندگی» دغدغه چگونه هایی است؟

۱۱. چرا دغدغه و دل مشغولی ناشی از نیازهای برتر، مقدس و ارزشمند است؟

و «خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟»<sup>۸</sup>

روزها فکر من این است و همه شب نخم که چرا غافل از احوال دل خوشتم  
از کجا آمده ام آمدنم بهر چه بود به کجا می روم آخر نمایی و طنم<sup>۸</sup>

اشاره به شناخت هدف زندگی

اشاره به درک آینده ی خویش

۳- کشف راه درست زندگی: راه زندگی، یا «چگونه زیستن» که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد، دغدغه دیگر انسان های فکور و خردمند است. این دغدغه از آن جهت جدی است که انسان فقط یک بار به دنیا می آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می کند. بنابراین، در این فرصت تکرارشدنی، باید از بین همه راه هایی که پیش روی اوست، راهی را برای زندگی انتخاب کند که به آن مطمئن باشد تا بتواند با بهره مندی از سرمایه های خدادادی به هدف خلقت برسد. بنابراین، یکی از سؤالات اساسی انسان این است که راه درست زندگی کدام است؟ و چگونه می توان به آن دست یافت؟<sup>۸</sup>

## تدبیر در قرآن



در آیات سوره عصر تدبیر کنید و با کمک دوستان خود، به سؤالات پاسخ دهید:

۱- خداوند در این سوره به چه چیزی سوگند

خورده است؟ چرا؟ زمان - به دلیل ارزشمندی زمان و محدود و گذرا و غیر قابل جبران بودن آن

۲- چه خسارتی انسان را تهدید می کند؟ از دست رفتن سرمایه وجودی انسان که همان عمرش است و نرسیدن به هدفی که برای آن خلق شده است.

۳- چه کسانی دچار خسارت نمی شوند؟ کسانی که ایمان بیاورند، عمل صالح انجام دهند، خودشان حق را رعایت می کنند و به سوی حق دعوت کنند، و همچنین خودشان صبور هستند و دیگران را نیز به صبر دعوت می کنند.

۹ (سؤال هایی از قبیل چيستی «هدف انسان»، «آینده او» و «راه درست زندگی»)<sup>۹</sup> (دغدغه انسان های

جست و جوگری است که برای خود و فرصت زندگی ای که در اختیارشان قرار گرفته، ارزش قائل اند و نمی خواهند این موهبت یگانه و تکرارناپذیر را هدر دهند) این یک دغدغه و دل مشغولی مقدس است؛

۱۱ (زیرا نشان دهنده بیداری و هوشیاری انسان و توجه وی به ارزش زندگی و آگاهی از زیانی است که یک زندگی بی هدف را تهدید می کند)<sup>۱۱</sup>

غفلت و بی توجهی به این سؤال ها، آثار و عواقب زیان باری دارد که روزی گریبان انسان را خواهد گرفت، روزی که دیگر کاری از او ساخته نیست و زمان جبران سپری شده است.

کاروان رفت و تو در خواب و بیابان در پیش کی روی، ره ز که پرسی، چه کنی، چون باشی؟<sup>۲</sup>

۲- حافظ.

۱- دیوان شمس، مولوی.

۱۲. چرا انسان امروز به سرگردانی بیشتری در چگونگی پاسخ دادن به سوال های اساسی دچار شده است؟

۱۳. پاسخ به سوال های اساسی حداقل باید دو ویژگی داشته باشد آن ها را نام برده و آن ها را توضیح دهید؟

۱۴. چرا پاسخ به سوال های اساسی باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشد؟

۱۲ (مکاتب فکری مختلف از ابتدای تاریخ تا کنون، به این سؤال ها پاسخ هایی داده اند و امروزه نیز بیش از

گذشته بازار این پاسخ ها داغ است، به همین جهت هم، سرگردانی انسان امروز از گذشته بیشتر شده است) ۱۲

پاسخ به سؤال های اساسی باید حداقل دو ویژگی داشته باشد :

۱۳ (الف) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد) ۱۳ (زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون

است، در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه ای کافی نیست، به خصوص که راه های

پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون اند) ۱۴

۱۳ (ب) همه جانبه باشد؛ به طوری که به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد) ۱۳ (زیرا ابعاد

جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم

دارند و نمی توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه ریزی کرد) ۱۵

با توجه به این دو ویژگی کسی می تواند پاسخ صحیح این سؤال ها را بدهد که :

۱۶ (۱- آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و

نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد.

۲- همچنین بداند که انسان ها، پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و دقیقاً چه عاقبتی در انتظار آنهاست) ۱۶

**فعالیت کلاسی** پاسخ الف) خیر زیرا عقل انسان بر تمام ابعاد وجودی انسان، خلقت، جهان آخرت و ارتباط آخرت با دنیا اطلاع ندارد و حتی بعضی از اطلاعاتی که دارد ناقص و یا غلط است نمی تواند پاسخ گوی

با توجه به توضیحات، بررسی کنید که سوال های اساسی انسان باشد

الف) آیا عقل انسان به تنهایی می تواند به این سؤال های اساسی پاسخ کامل و جامع دهد؟ چرا؟

ب) آیا انسان به تنهایی می تواند مسیر سعادت را طراحی کند؟ چرا؟ از آنجا که طراحی مسیر سعادت انسان

بستگی به پاسخ کامل و جامع به سوالات و نیاز های بنیادین دارد و انسان نمی تواند به تنهایی به آنها

پاسخ دهد، نمی تواند به تنهایی مسیر سعادت خویش را طراحی نماید

فیلم: توانایی های عقل من تا چه اندازه است؟



شیوه هدایت خداوند

حقیقت این است که انسان به تنهایی قادر به پاسخگویی به نیازهای برتر خود نیست؛ اکنون این

سؤال مطرح می شود که آیا خداوندی که در دستگاه عظیم خلقت به نیازهای طبیعی و غریزی انسان

پاسخ داده، انسان را در وادی نیازهای برتر و متعالی سرگردان رها کرده است؟ یا او را در این زمینه نیز

راهنمایی و هدایت نموده است؟

۱۷ (خدای جهان، آفریدگاری حکیم است؛ نه تنها انسان، بلکه هیچ مخلوقی را بدون هدایت رها نکرده

۱- برای آشنایی با برخی مکتب ها که براساس دانش بشری به این سوالات پاسخ داده اند و نتایج ناگواری در زندگی انسان ها داشته اند،

به سایت گروه قرآن و معارف بخش «دانش تکمیلی» به آدرس <http://quran-dept.talif.sch.ir> مراجعه کنید.

توجه: مطالب بخش «دانش تکمیلی» صرفاً جهت توسعه اطلاعات دانش آموزان علاقه مند بوده و در آزمون های پایانی و یا آزمون های

سراسری سؤالی از آن طراحی نخواهد شد.

۱۵. چرا پاسخ به سوال های اساسی باید همه جانبه باشد و به نیاز های مختلف انسان به طور هماهنگ پاسخ دهد؟

۱۶. کسی که می تواند پاسخ صحیحی به نیازهای اساسی انسان بدهد باید دو ویژگی داشته باشد آن دو کدامند؟

۱۷. «هدایت یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است» این جمله به چه معناست؟

۱۸. هدایت مخلوقات یک اصل ..... و شیوه ی هدایت مخلوقات با یکدیگر ..... است. عام و همگانی - متفاوت

۱۹. شیوه ی هدایت هر دسته از مخلوقات متناسب با چه چیزی است؟

۲۰. خاص بودن شیوه ی هدایت انسان معلول چه چیزی است؟ معلول سرمایه های (ویژگی های) ویژه ای که خدا به او داده است.

است. او هر مخلوقی را برای هدفی معین خلق می کند و برای رسیدن به آن هدف، او را هدایت و راهنمایی می فرماید. پس هدایت، یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است) ۱۷

... قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى  
كُلَّ شَيْءٍ حَلْقَهُ  
ثُمَّ هَدَىٰ  
پروردگار ما همان کسی است که  
آفرینش هر چیزی را به او بخشیده،  
سپس [او را] هدایت کرده است.

خداوند همه مخلوقات را هدایت می کند، اما شیوه هدایت مخلوقات با یکدیگر متفاوت است. (خداوند هر دسته از مخلوقات را، متناسب با ویژگی هایی که در وجودشان قرار داده هدایت می کند) ۱۹

انسان نیز که سرمایه های ویژه خود را دارد، شیوه هدایت مخصوص خود را داراست. یکی از این سرمایه ها، توانایی تعقل و تفکر و سرمایه دیگر قدرت اختیار و انتخاب اوست؛ انسان، ابتدا درباره هرکاری تفکر می کند، اگر تشخیص داد آن کار مفید است و او را به هدفش می رساند، آن را انتخاب می کند و انجام می دهد.

قدرت تعقل و  
قدرت اختیار

۲۲ (هدایت خداوند نیز از مسیر ~~ای~~ دو ویژگی می گذرد؛ یعنی خداوند برنامه هدایت انسان را از طریق پیامبران می فرستد؛ این برنامه که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین است، توسط رسولان به مردم ابلاغ می شود تا انسان با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی ها و امتیازات آن با اختیار خود، این برنامه را انتخاب کند و در زندگی به کار بندد و به هدفی که خداوند در خلقت او قرار داده است برسد) ۲۲

انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می کند و با کسب معرفت و تشخیص باید ها و نبایدها، راه

صحیح زندگی را می یابد و پیش می رود.

بیانگر شیوه ی هدایت انسان توسط خداوند  
حدیث امام کاظم (ع) مخاطب هشام بن حکم

امام کاظم علیه السلام به شاگرد برجسته خود، هشام بن حکم فرمود:

«ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آنکه بندگان در پیام الهی تعقل کنند.» <sup>علت ۱</sup> <sup>معلول ۱</sup>

کسانی این پیام را بهتر می پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند <sup>علت ۲</sup> و آنان که در تعقل و تفکر برترند، <sup>معلول ۲</sup>

نسبت به فرمان های الهی داناترند <sup>معلول ۳</sup> و آن کس که عقلش کامل تر است، رتبه اش در دنیا و آخرت بالاتر است.» <sup>علت ۳</sup> <sup>معلول ۳</sup>

بنابراین با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی می توان به پاسخ سؤال های اساسی دست یافت. البته

(بله - البته انسان به علت دارا بودن اختیار می تواند راه های دیگری را نیز برگزیند. اما ~~چنانچه~~ ~~کدام~~ ~~تجدید~~ ~~پس~~ چون هر

۱- سورة طه، آیه ۵۰.

۲- به طور مثال، زنبور عسل که ساختمان بدنی ویژه ای دارد و برای تولید عسل باید مکان مخصوصی تهیه کند، خداوند او را هدایت می کند تا آن کندوی مخصوص را بسازد (سورة نحل، آیه ۶۸).

۲۱. خداوند بر اساس کدام ویژگی ها انسان را هدایت می کند؟ قدرت تعقل - قدرت اختیار

۲۲. هدایت خاص انسان توسط خداوند چگونه صورت می گیرد؟

۲۳. امام کاظم (ع) در پاسخ به هشام بن حکم علت فرستادن پیامبران را چه چیزی بیان فرمود؟ برای تعقل در پیام الهی

۲۴. آیا با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی می توان به پاسخ سوال های اساسی دست یافت؟ توضیح دهید.

برنامه دیگری غیر از برنامه خداوند نمی تواند پاسخ درستی به آن نیازها بدهد، انسان زیان خواهد کرد و با دست خالی به دیار آخرت خواهد شتافت و در آنجا زیان خود را مشاهده خواهد کرد) **۲۴**

### تکمیل کنید

اگر خداوند به سؤال های اساسی انسان پاسخ ندهد و او را رها کند، انسان در قیامت می تواند بگوید :  
ما مقصر نیستیم خداوند برنامه ی هدایتی برای ما نفرستاد پس ما گمراه شدیم

خداوند، در قرآن کریم درباره تمام و کامل شدن حجت الهی با فرستادن انبیا فرموده است :

رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ <sup>مطلوب</sup> لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرُّسُلِ <sup>علت</sup> ← فلسفه ی بعثت انبیا : اتمام حجت بر مردم

رسولانی [را فرستاد که] بشارت دهنده و بیم دهنده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد ....

خداوند با فرستادن پیامبران راه <sup>بهبانه جویی و</sup> اعتراض بندگان را بسته است و حجت را بر بندگان تمام کرده است.

پیانگر هدایت ویژه ی انسان (هدایت تشریحی)  
شیوه ی ابلاغ پیامبران : بشارت دهنده و بیم دهنده

### پاسخ سؤالات شما<sup>۲</sup>

شاید این سؤال پیش بیاید که : انسان امروزی چقدر به دین و پیام آسمانی نیازمند است؟ به عبارت دیگر : آیا آن نیازهایی که انسان های گذشته را به سوی خدا و دین الهی می کشاند، همچنان پابرجاست؟

با نگاهی به سرنوشت انسان معاصر و شرایط کنونی او درمی یابیم که نه تنها آن نیازهای بنیادین قوی تر و جدی تر از گذشته پابرجاست، بلکه اگر انسان امروز به خدا و پیام الهی روی نیاورد، سرنوشت خطرناکی در انتظار اوست.

در قرن های هفدهم، هجدهم و نوزدهم که علوم تجربی در غرب پیشرفت کرد، چنین تصور می شد که می توان با کمک این علوم به نیازهای برتر انسان پاسخ گفت. اما هر قدر که علم پیش می رفت، انسان احساس می کرد که نیازهای بنیادینش همچنان بی پاسخ مانده است. انسان امروزی می بیند که آرامش درونی اش کاهش یافته، هدف متعالی زندگی وی گم شده، ظلم و بی عدالتی گسترش یافته، دانش و تکنولوژی در خدمت اهداف ضد انسانی صاحبان زر و زور قرار گرفته، جهان به دو قطب محروم (با جمعیتی بسیار زیاد) و ثروتمند (با جمعیتی اندک) تقسیم شده است، سلاح های مخرب با قدرت

۱- سورة نساء، آیه ۱۶۵.

۲- این قسمت صرفاً جهت توسعه اطلاعات دانش آموز است و در امتحانات پایانی و آزمون های ورودی دانشگاه سؤالی از آن طرح نمی شود.



**پاسخ ۱:** انسان عاقل نمی تواند چنین نگرشی داشته باشد چون پاسخ گویی مناسب به نیازهای برتر (بنیادین) سعادت و خوشبختی او را به دنبال دارد و بی توجهی به آنها شقاوت و بدبختی ابدی را نصیب انسان خواهد کرد.

تخریبی فوق العاده جان انسان های مظلوم و بی دفاع را به راحتی می گیرد، انواع مواد مخدر در شکل های مختلف در دسترس افراد قرار گرفته، فسادهای گوناگون اخلاقی رواج یافته و استفاده ایزاری از زن، ارزش انسانی زنان را تنزل داده است.

اگر از ظاهر ترین شده زندگی انسان امروز عبور کنیم و به واقعیت درونی آن برسیم، رنج بزرگ او را مشاهده می کنیم. انسان امروزی دریافته است که علم با همه فایده ها و خوبی هایش، به تنهایی نمی تواند او را از بحران های بزرگ رهایی بخشد و به نیازهای اساسی اش پاسخی مناسب دهد. همین امر، انسان را برانگیخته است تا بار دیگر به خدا و دین روی آورد و رهایی از سرگردانی را در بازگشت به دین جست و جو کند. در نتیجه، انسان امروزی بیش از گذشته به پیام الهی احساس نیاز می کند.

خوب است بدانیم که اکنون ترجمه قرآن کریم به زبان انگلیسی از پرطرفدارترین کتاب هاست و شمار کسانی که در اروپا به دین اسلام می گروند، بیش از سایر ادیان است.<sup>۱</sup>

**پاسخ ۲:** خیر زیرا لازمه ی پاسخ گویی به نیازهای برتر، استفاده از عقل و آموزه های اندیشه و تحقیق **وحی است نه احساسات و سلیق متفاوت افراد که همیشه در معرض خطا و اشتباه است.**

۱- آیا انسان می تواند پاسخ دادن به نیازهای برتر را نادیده بگیرد و براساس ضرب المثل «هرچه پیش آید، خوش آید» رفتار کند؟ چرا؟

۲- آیا می توانیم پاسخ به نیازهای برتر را به احساسات شخصی و سلیقه فردی واگذار کنیم؟ چرا؟

۳- قرآن کریم خطاب به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم. پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده و هر که گمراه شد، تنها به زیان خود عمل کرده است و تو وکیل و مدافع آنها نیستی».<sup>۲</sup>

این آیه به کدام یک از مفاهیم درس اشاره دارد؟ **پاسخ ۳:** ۱- شیوه ی خداوند در هدایت انسان.

۴- شعر زیر با کدام یک از نیازهای برتر انسان مرتبط است؟ چرا؟

مرد خردمند هنر پیشه<sup>۳</sup> را  
عمر دو بایست در این روزگار  
تا به یکی تجربه آموختن  
با دیگری تجربه بردن به کار<sup>۴</sup>

**پاسخ ۴:** کشف راه درست زندگی، چرا که شاعر معتقد است انسان باید دو عمر داشته باشد، در عمر اول راههای مختلف را تجربه کند و راه درست را انتخاب کند و در عمر دوم به کار بپردازد. اما حال که این امکان وجود ندارد پس باید با انتخاب برنامه درست از منبعی مطمئن به گونه ای زندگی کند که در پایان عمر آرزو نکند که کاش عمری دوباره می داشت تا از نو انتخاب مسیر می کرد و خطاهایش را جبران می نمود